

Siffror och fakta om offentlig upphandling

Rapport 2011:1

Siffror och fakta om offentlig upphandling

Konkurrensverkets rapportserie 2011:1

Konkurrensverket januari 2011
Utredare: Anette Eriksson och Stefan Jönsson
ISSN-nr 1401-8438
E-print AB, Stockholm 2011
Foto: Istockphoto

Förord

Syftet med denna skrift är att ge en kort introduktion till området offentlig upphandling samt att presentera grundläggande fakta och statistik inom området. Den syftar även till att stimulera fler företag att lämna anbud i offentliga upphandlingar.

För mer ingående information om regelverket rekommenderas Konkurrensverkets skrift *Upphandlingsreglerna – en introduktion*.

Stockholm i januari 2011

Dan Sjöblom
Generaldirektör

Innehåll

1	Offentlig upphandling	5
1.1	EU-rättsliga principer som styr offentlig upphandling.....	6
1.2	Organisationer som omfattas av reglerna om offentlig upphandling – LOU och LUF	7
1.3	Lagar på upphandlingsområdet.....	8
	1.3.1 LOU	9
	1.3.2 LUF	9
	1.3.3 LOV.....	9
1.4	Några särdrag för offentlig upphandling	10
	1.4.1 Annonsering.....	10
	1.4.2 Tröskelvärden	10
	1.4.3 Överprövning i domstol	12
2	Statistik om offentlig upphandling	13
2.1	Offentlig upphandling i Sverige.....	13
2.2	Upphandlingar över tröskelvärdena	14
2.3	Upphandlingar inom EU	21
2.4	Upphandlingar under tröskelvärdena	22
2.5	Överprövningar	24
3	Centrala aktörer inom offentlig upphandling	26
3.1	Konkurrensverket.....	26
3.2	Upphandlingsstödet.....	26
3.3	Den statliga inköpssamordningen	27
3.4	Sveriges kommuner och landsting.....	27
3.5	AB Svenska Miljöstyrningsrådet.....	28
3.6	Annonstabaser	28
4	Mer information	30

1 Offentlig upphandling

Varje år köper kommuner, landsting och staten varor, tjänster och byggtreprenader för omkring 500 miljarder kronor. Det handlar om allt från exempelvis sjukvårdsutrustning, livsmedel, städtjänster, kontorsmaterial, telefonabonnemang till anläggning av vägar, uppförande av arenor och sjukhus.

Särskilda regler styr hur offentliga upphandlingar ska gå till. Syftet med reglerna är bland annat att garantera att alla leverantörer ska kunna konkurrera på lika villkor om att få leverera varor och tjänster till det allmänna. De ska även säkerställa att skattebetalarnas pengar används på det mest effektiva sättet.

Följande lagar reglerar den offentliga upphandlingen i Sverige.

- Lagen om offentlig upphandling (LOU)
- Lagen om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster (LUF)
- Lagen om valfrihetssystem (LOV)

Lagarna bygger i huvudsak på EU-direktiv och är utformade efter EU:s grundläggande principer för offentlig upphandling.

När Konkurrensverket i denna rapport skriver om "offentlig upphandling" innefattas även upphandlingar enligt LUF, om inget annat särskilt anges.

1.1 EU-rättsliga principer som styr offentlig upphandling

Detta avsnitt beskriver de grundläggande principer som gäller för all offentlig upphandling. Principerna ska tillämpas av alla upphandlande myndigheter och enheter inom hela EU.

Principen om icke-diskriminering

Principen om icke-diskriminering innebär att det är förbjudet att direkt eller indirekt diskriminera någon leverantör, till exempel på grund av nationalitet. Det är exempelvis inte tillåtet att ställa krav som ger lokala företag företräde.

Principen om likabehandling

Principen om likabehandling innebär att alla leverantörer ska behandlas lika och ges lika förutsättningar. Det innebär bland annat att alla leverantörer ska ha tillgång till samma information och få del av den samtidigt.

Principen om öppenhet (transparensprincipen)

Principen om öppenhet innebär att en upphandlande myndighet är skyldig att vara öppen och lämna information om upphandlingen och hur den går till. Ett förfrågningsunderlag ska till exempel vara klart och tydligt utformat och innehålla samtliga de krav som ställs på det som ska upphandlas.

Proportionalitetsprincipen

Proportionalitetsprincipen innebär att kraven i förfrågningsunderlaget måste ha ett samband med det som ska upphandlas och stå i rimlig proportion till detta. Kraven som ställs ska vara både lämpliga och nödvändiga för att uppnå syftet med upphandlingen.

Principen om ömsesidigt erkännande

Principen om ömsesidigt erkännande innebär att upphandlande myndigheter och enheter i samtliga EU:s medlemsstater måste godta ett intyg, betyg eller certifikat som har utfärdats av behöriga myndigheter i någon annan medlemsstat.

1.2 Organisationer som omfattas av reglerna om offentlig upphandling – LOU och LUF

Följande organisationer omfattas av lagen (2007:1091) om offentlig upphandling (LOU):

- statliga och kommunala myndigheter
- beslutande församlingar i kommuner och landsting
- offentligt styrda organ, bland annat de flesta kommunala och vissa statliga bolag
- sammanslutningar av en eller flera myndigheter eller ett eller flera organ.

Organisationer som omfattas av LOU kallas för *upphandlande myndigheter*.

Följande organisationer omfattas av lagen (2007:1092) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster (LUF):

- upphandlande myndigheter (se ovan) som bedriver verksamhet inom områdena vatten-, energi-, transporter- och posttjänster.
- företag som bedriver verksamhet inom områdena vatten-, energi-, transporter- och posttjänster som en upphandlande myndighet kan utöva ett bestämmande inflytande över.
- privata företag som bedriver verksamhet inom områdena vatten-, energi-, transporter-, posttjänster med särskilt tillstånd.

Uttrycket "särskilt tillstånd" innebär att ett eller flera företag ska ha förbehållits rätten att bedriva viss verksamhet.

Organisationer som omfattas av LUF kallas för *upphandlande enheter*.

Ibland används begreppet *försörjningssektorerna* för de verksamheter som ska tillämpa LUF.

1.3 Lagar på upphandlingsområdet

Lagen (2007:1091) om offentlig upphandling (LOU) samt lagen (2007:1092) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster (LUF) är de två lagar som huvudsakligen styr offentlig upphandling. Därutöver kan vid vissa tillfällen lagen (2008:962) om valfrihetssystem (LOV) tillämpas.

1.3.1 LOU

LOU reglerar hur en upphandlande myndigheten ska agera när den ska tilldela ett kontrakt eller ingå ett ramavtal som gäller varor, tjänster eller byggentreprenader.

Lagen tillämpas inte på upphandlingar som omfattas av LUF.

1.3.2 LUF

LUF reglerar hur en upphandlande enhet ska agera när den ska tilldela ett kontrakt eller ingå ett ramavtal som gäller varor, tjänster eller byggentreprenader för verksamheter inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster.

LOU och LUF är i många delar likalydande men är anpassade till sina speciella tillämpningsområden.

Både LOU och LUF bygger i huvudsak på EU-direktiv i de delar av lagarna som rör upphandling över de så kallade tröskelvärdena (se sid 10). EU-direktivens syfte är att främja den fria rörligheten för varor och tjänster samt att förverkliga den inre marknaden inom EU.

1.3.3 LOV

Lag (2008:962) om valfrihetssystem, LOV, är ett alternativ till LOU. LOV reglerar vad som ska gälla när kommuner och landsting konkurransutsätter verksamheter inom vård och omsorg genom att överlåta till patienten eller brukaren att välja utförare bland leverantörer i ett valfrihetssystem. Även Arbetsförmedlingen kan använda valfrihetssystem enligt LOV för vissa tjänster.

1.4 Några särdrag för offentlig upphandling

Detta avsnitt behandlar tre delar som är utmärkande för offentlig upphandling: annonsering, tröskelvärden och överprövning i domstol.

1.4.1 Annonsering

All offentlig upphandling ska i princip konkurrensutsättas och offentliggöras av den upphandlande myndigheten eller enheten genom annonsering. Hur annonseringen ska ske beror bland annat på om värdet på upphandlingen är över eller under de så kallade tröskelvärdena.

1.4.2 Tröskelvärden

Ett tröskelvärde är en beloppsgräns som avgör vilka regler i LOU och LUF som ska tillämpas. Beroende på om värdet på upphandlingen förväntas hamna över eller under tröskelvärdena är det olika bestämmelser i lagarna som gäller.

Upphandlingar som överstiger tröskelvärdena ska annonseras i EU:s gemensamma annonsdatabas, Tenders Electronic Daily (TED), vilket innebär att annonserna sprids i hela EU.

De regler i LOU och LUF som bygger på EU-direktiv och är gemensamma för hela EU:s inre marknad gäller endast för upphandlingar över tröskelvärden. Det är främst, vid dessa värdemässigt större upphandlingar, som företag inom andra medlemsstater väntas vara intresserade av att bevaka affärsmöjligheter och anbudsmarknader i andra länder än hemlandet för att eventuellt lämna in anbud.

För upphandlingar som inte överstiger tröskelvärdena är det tillräckligt att annonsera upphandlingen i Sverige i en allmänt tillgänglig databas.

Tabellen redovisar tröskelvärdena för upphandling av varor, tjänster och byggtreprenader enligt LOU och LUF. Redovisade värden gäller från och med den 1 januari 2010. Tröskelvärdena justeras vartannat år.

Tröskelvärden LOU och LUF

Varor och tjänster	Tröskelvärde (kr)
Statliga myndigheter (LOU)	1 243 375
Övriga upphandlande myndigheter (LOU)	1 919 771
Upphandlande enheter (LUF)	3 849 489
Byggtreprenader (LOU och LUF)	48 193 215

Källa: SFS 2010:53.

Direktupphandling

Upphandlande myndigheter eller enheter är inte skyldiga att annonsera om värdet av upphandlingen understiger direktupphandlingsgränsen. Den upphandlande myndigheten kan då välja att göra en så kallad direktupphandling.

En direktupphandling är en upphandling utan krav på anbud i viss form. I enlighet med LOU och LUF får upphandlande myndigheter direktupphandla varor, tjänster och byggtreprenader om kontraktets värde förväntas uppgå till högst 287 000 kr för LOU och 577 000 kr för LUF. Gränsen för direktupphandling ändras i samband med att tröskelvärdena justeras.

Hur värdet av en upphandling ska beräknas

Värdet av en upphandling ska beräkna exklusive mervärdesskatt och för avtalets hela löptid. Eventuella optioner och förlängningsklausuler ska räknas in som om de kommer att utnyttjas. Även eventuella premier eller ersättningar som den anbudssökande eller anbudsgivare kommer att erbjudas ska räknas med. Upphandlingen får inte delas upp och beräkningsmetod inte väljas i syfte att komma under tröskelvärdena.

Upprepade upphandlingar av samma kategori varor, tjänster eller byggentreprenader under ett budgetår ska sammanräknas vid bedömningen om tröskelvärdena kommer att överskridas.

1.4.3 Överprövning i domstol

En leverantör som anser sig ha lidit eller kan komma att lida skada av att en upphandlande myndighet eller enhet har brutit mot bestämmelserna i LOU, LUF eller LOV kan klaga genom att ansöka om överprövning av upphandlingen hos förvaltningsrätten. Förvaltningsrätten kan då besluta att upphandlingen ska rättas eller att hela upphandlingen måste göras om. Vid överprövning enligt LOV är endast rättelse möjligt.

2 Statistik om offentlig upphandling

I detta avsnitt ges en övergripande beskrivning av den offentliga upphandlingens omfattning i Sverige, vilka myndigheter som gör flest annonserade upphandlingar samt vilka varor och tjänster som upphandlas mest i Sverige.

2.1 Offentlig upphandling i Sverige

Konkurrensverket har i uppdrag att samla in statistik över den offentliga upphandlingen i Sverige. Insamlingen genomförs av Statistiska Centralbyrån, SCB, på uppdrag av Konkurrensverket och omfattar samtliga upphandlingar över tröskelvärdena. Under tröskelvärdena omfattas endast statliga myndigheters upphandlingar och upphandlingar enligt LUF av statistikinsamlingen. Någon statistik om bland annat kommuners, landstings och offentligt ägda bolags upphandlingar under tröskelvärdena finns inte i dagsläget.

Konkurrensverket har låtit uppskatta den totala omfattningen av den offentliga upphandlingen i Sverige. Beräkningen omfattar upphandlingar enligt både LOU och LUF och såväl över som under tröskelvärdena. Enligt uppskattningen uppgick den totala upphandlingspliktiga volymen år 2006 till omkring 450-535 miljarder kronor, vilket då motsvarade 15,5-18,5 procent av BNP.¹

Baserat på denna uppskattning borde den upphandlingspliktiga volymen år 2010 motsvarat omkring 510-608 miljarder kronor.²

¹ Bergman (2008) "Offentlig upphandling och offentliga inköp. Omfattning och sammansättning"

² Beräkningen är gjord efter BNP för år 2010

2.2 Upphandlingar över tröskelvärdena

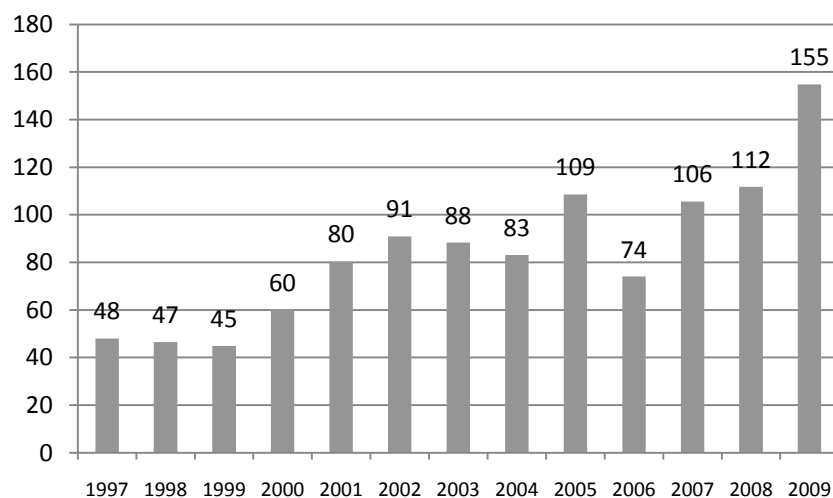
Alla upphandlingar som överstiger tröskelvärdena ska annonseras i EU:s officiella annonsdatabas, TED. Under 2009 uppgick det totala värdet av upphandlingar över tröskelvärdena som annonserats av svenska upphandlande myndigheter och enheter i TED till knappt 155 miljarder kronor.

År 2008 uppgick motsvarande värde till 112 miljarder kr. Den stora ökningen med 43 miljarder år 2009 jämfört med år 2008 beror i huvudsak på en enda stor upphandling av driften av tunnelbanan i Stockholm. Denna upphandling hade ett kontraktsvärde på cirka 35 miljarder kronor.

Uppgifterna om värde ska tolkas med stor försiktighet eftersom många upphandlingar avser ramavtal där det kan vara svårt att uppskatta vilka behov som kommer att uppstå under avtalsperioden. Under år 2009 saknades uppgift om värde i omkring 56 procent av annonserna.

I diagrammet redovisas värdet av svenska upphandlingar över tröskelvärdena som har annonserats i TED åren 1997-2009. Beloppen är angivna i miljarder kronor. I tabellen ingår alltså inte värdet av upphandlingar under tröskelvärdena.

Annonserade upphandlingar över tröskelvärdena

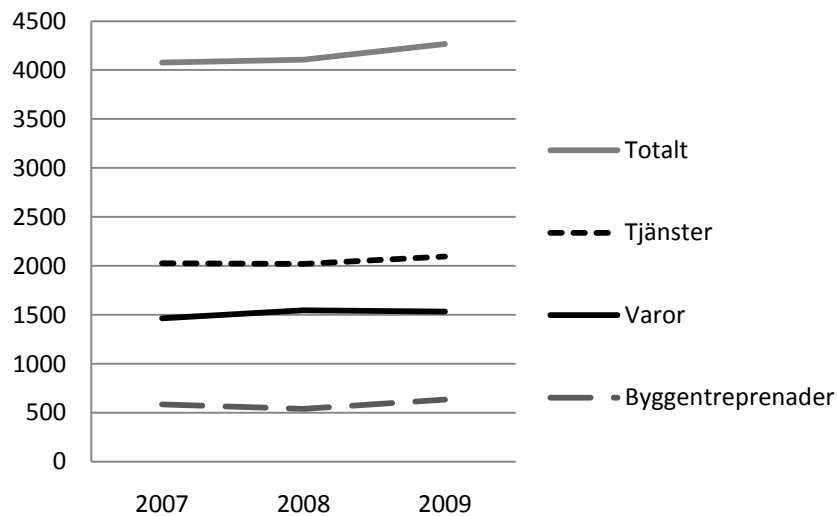
Källa: Konkurrensverket och SCB 2010

Under år 2009 annonserades 4265 upphandlingar

År 2009 annonserades 4265 svenska upphandlingar i TED. Det var en ökning med 158 annonser jämfört med år 2008.

Diagrammet redovisar antalet annonser fördelade på varor, tjänster och byggtreprenader åren 2007-2009.

Antal annonser över tröskelvärdena fördelat på varor, tjänster och byggtreprenader.

Källa: Konkurrensverket och SCB 2010.

Upphandlingar under tröskelvärdena behöver bara annonseras nationellt. Under 2009 annonserades drygt 13 300 svenska upphandlingar under tröskelvärdena.³

Dessa upphandlande myndigheter och enheter genomför flest upphandlingar

Under 2009 annonserade sammanlagt 711 olika upphandlande myndigheter och enheter upphandlingar i TED. En tredjedel av dessa (35 procent) annonserade endast en upphandling. Vägverket var den upphandlande myndighet som annonserade flest upphandlingar, 204 st.

³ Enligt uppgift från Visma OPIC AB

Konkurrensverket vill dock påpeka att en annonserad upphandling kan omfatta fler upphandlande myndigheter och enheter än den som fört in annonsen i TED.

Cirka 40 procent av de annonser som införts i TED är införda av kommuner, 24 procent är införda av statliga myndigheter och 12 procent av landsting.

Antal annonser i TED år 2009 fördelat på typ av organisation

Typ av upphandlande myndighet/enhet	Antal annonser	Andel
Kommun	1693	40 %
Statlig myndighet	1014	24 %
Landsting	530	12 %
Försörjningssektorerna	427	10 %
Övriga	601	14 %
Totalt	4265	100 %

Källa: Konkurrensverket och SCB 2010.

I tabellen redovisas vilka upphandlande myndigheter och enheter som har annonserat fler än 30 annonser i TED under år 2009.

Tabellen redovisar även det sammanlagda värdet av annonserna.⁴

⁴ Uppgifter om värden saknas i 56 procent av annonserna (se sid 14).

Upphandlande myndigheter och enheter som annonserat fler än 30 upphandlingar under 2009

Upphandlande myndighet/enhet	Antal annonser	Andel av samtliga upphandlingar	Annonserat värde (miljoner kr)*	Andel av totalt annonserat värde*
Vägverket	204	4,8 %	6677	5,2 %
Stockholms kommun	108	2,5 %	6873	5,3 %
Stockholms läns landsting	67	1,6 %	3750	2,9 %
Försvarets materielverk	66	1,5 %	404	0,3 %
Skåne läns landsting	66	1,5 %	1345	1,0 %
Västra Götalands läns landsting	64	1,5 %	2086	1,6 %
Banverket	61	1,4 %	19749	15,2%
Statens fastighetsverk	59	1,4 %	286	0,2 %
Kommunalförbundet Inköp Gävleborg	45	1,1 %	425	0,3 %
Uppsala läns landsting	42	1,0 %	2397	1,8 %
Östergötlands läns landsting	42	1,0 %	995	0,8 %
Göteborgs stads	40	0,9 %	1134	0,9 %
Upphandlingsaktiebolag				
Arbetsförmedlingen	40	0,9 %	1188	0,9 %
Malmö kommun	39	0,9 %	953	0,7 %
Umeå kommun	37	0,9 %	215	0,2 %
Falu kommun	35	0,8 %	89	0,1 %
Rikspolisstyrelsen	34	0,8 %	592	0,5 %
Helsingborgs kommun	32	0,8 %	582	0,4 %
Försvarsmakten	32	0,8 %	59	0,0 %
Aktiebolaget Stockholmshem	31	0,7 %	180	0,1 %
Skellefteå kommun	31	0,7 %	10	0,0 %
Enköpings kommun	30	0,7 %	7	0,0 %
Aktiebolaget Storstockholms Lokaltrafik	30	0,7 %	37177	28,7%

Källa: Konkurrensverket och SCB 2010. *Uppgift om värde saknas i 56 procent av annonserna

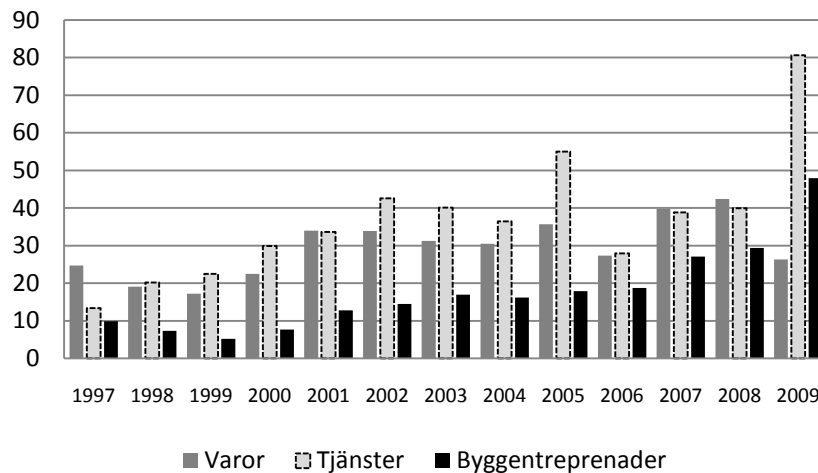
Vad upphandlas

Av de värden som redovisats i annonserna framgår att upphandlande myndigheter och enheter under år 2009 genomförde upphandlingar över tröskelvärdena av varor för 26 miljarder, tjänster för

81 miljarder och byggentreprenader för 48 miljarder kronor.⁵ År 2008 uppgick motsvarande siffror till 42 miljarder för varor, 40 miljarder för tjänster och 29 miljarder för byggentreprenader.

Diagrammet redovisar vad som har upphandlats över tröskelvärdena fördelat på varor, tjänster och byggentreprenader för åren 1997-2009. Redovisningen omfattar både upphandlingar enligt LOU och LUF.

Annonserade upphandlingar över tröskelvärdena fördelat på varor, tjänster och byggentreprenader.

Källa: Konkurrensverket och SCB 2010.

Varje upphandlingsannons har en särskild kod, så kallad CPV-kod. Tabellen redovisar de vanligast förekommande CPV-koderna. Koden beskriver den vara, tjänst eller byggentreprenad som ska upphandlas.

⁵ Uppgifter om värden saknas i 56 procent av annonserna.

De kategorier av varor, tjänster och byggtreprenader som varit föremål för flest upphandlingar över tröskelvärdena år 2009.

Kategori av upphandling enligt CPV-kod	Antal annonser	Andel av samtliga upphandlingar	Annonserat värde (miljoner kr)*	Andel av totalt redovisat värde*	CPV-kod
Arkitekt-, bygg-, ingenjers- och besiktningstjänster.	121	2,8 %	627	0,5 %	71000000
Anläggningsarbete.	111	2,6 %	6486	5,0 %	45000000
Städning.	70	1,6 %	719	0,6 %	90910000
Sakförsäkringar.	51	1,2 %	175	0,1 %	66515200
IT-tjänster: konsultverksamhet, programvaruutveckling Internet och stöd.	46	1,1 %	594	0,5 %	72000000
Vägtransporter.	40	0,9 %	983	0,8 %	60100000
Transporter (utom avfallstransport).	40	0,9 %	2080	1,6 %	60000000
Livsmedel, drycker, tobak o.d.	39	0,9 %	1474	1,1 %	15000000
Reparation och underhåll.	35	0,8 %	483	0,4 %	50000000
Laboratorieutrustning, optisk utrustning och precisionsutrustning (exkl. glas).	33	0,8 %	52	0,0 %	38000000
Revision.	32	0,8 %	79	0,1 %	79212000
Avfallstjänster.	31	0,7 %	38	0,0 %	90500000
Passagerartransport på väg för särskilda ändamål.	31	0,7 %	1012	0,8 %	60130000
Medicinsk utrustning, läkemedel och hygienartiklar.	30	0,7 %	300	0,2 %	33000000

Källa: Konkurrensverket och SCB 2010. * Uppgift om värde saknas i 56 procent av annonserna.

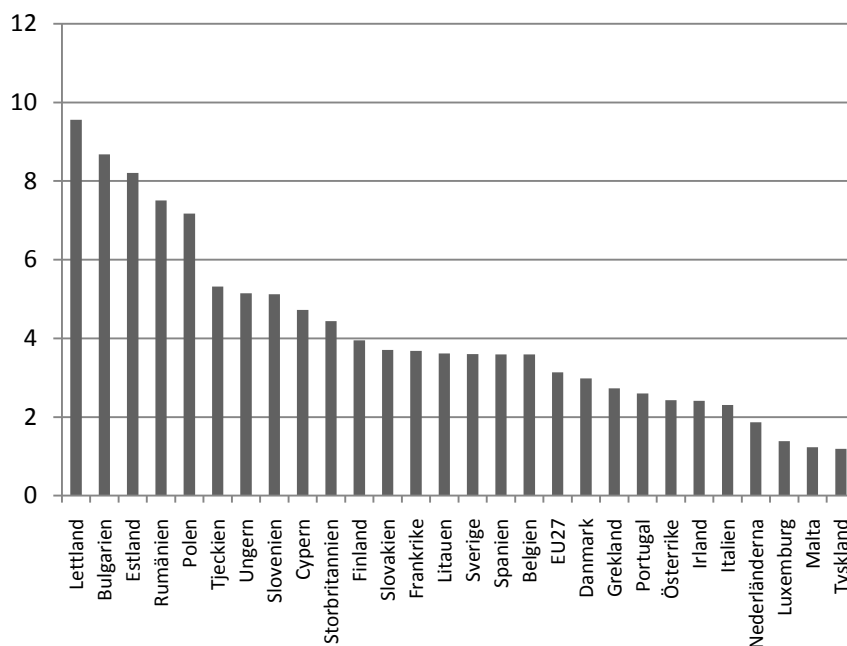
2.3 Upphandlingar inom EU

Reglerna om offentliga upphandlingar bygger som ovan nämnts på EU-direktiv. Upphandlande myndigheter och enheter i alla EU-länder måste liksom i Sverige annonsera upphandlingar som överstiger tröskelvärdena i TED.

År 2008 annonserades fler än 150 000 upphandlingar över tröskelvärdena i TED. Det sammanlagda värdet på dessa upphandlingar var mer än 390 miljarder euro eller mer än 3 600 miljarder kronor.

Diagrammet redovisar hur stort värdet av de annonserade upphandlingarna utgör som andel av BNP år 2008 i EU:s medlemsstater. Siffrorna är angivna i procent av BNP.

Annonserad upphandling i EU som andel av BNP år 2008.

Källa: Europeiska kommissionen 2010

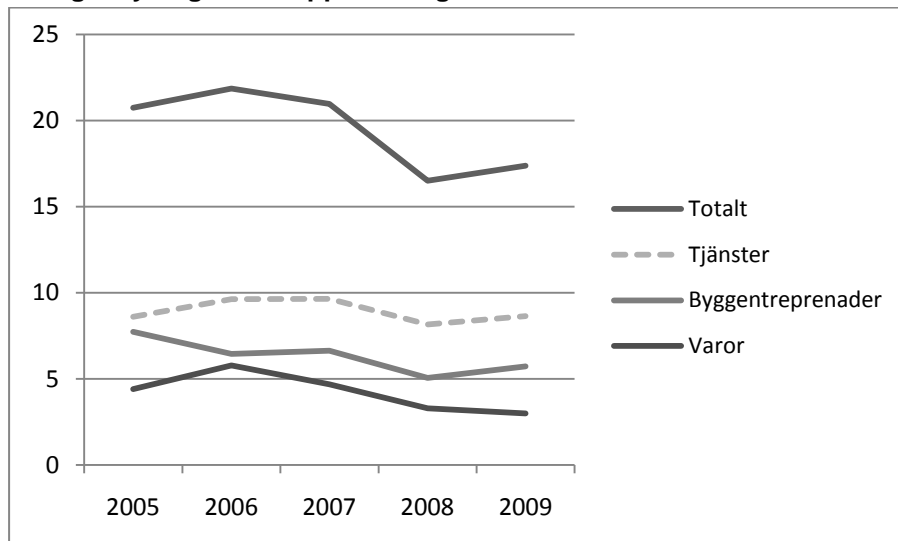
2.4 Upphandlingar under tröskelvärdena

För upphandlingar under tröskelvärdena finns som nämnts ovan endast uppgifter om statliga myndigheters upphandlingar och upphandlingar enligt LUF. Det saknas alltså uppgifter om bland annat kommuners, landsting och offentligt ägda bolags upphandlingar under tröskelvärdena.

Värdet av de statliga myndigheternas upphandlingar under tröskelvärdena uppgick år 2009 till drygt 17 miljarder, vilket var nästan en miljard högre än år 2008.

Diagrammet redovisar statliga myndigheters upphandlingar under tröskelvärdena för åren 2005–2009, fördelat på varor, tjänster och byggentreprenader.

Statliga myndigheters upphandlingar under tröskelvärdena.

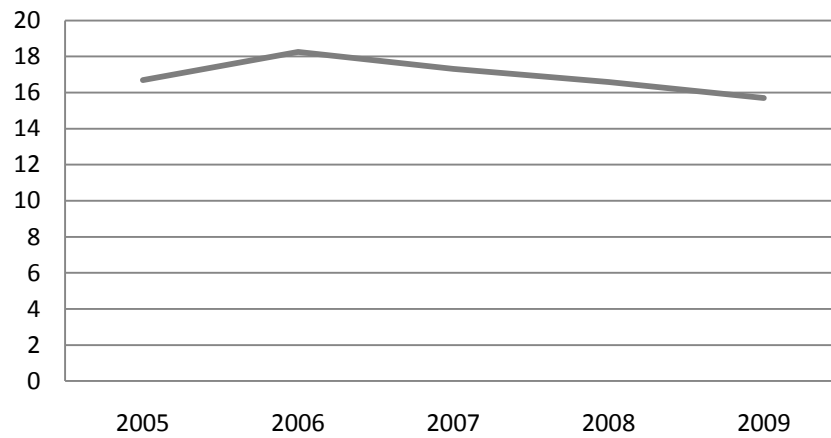
Källa: Konkurrensverket och SCB 2010.

Under år 2009 gjorde upphandlande enheter inom försörjningssektorerna upphandlingar under tröskelvärdena för

knappt 16 miljarder kronor. Det var cirka 1 miljard lägre än under 2008.

I diagrammet redovisas det totala värdet av försörjningssektorernas upphandlingar under tröskelvärdena för åren 2005-2009.

Försörjningssektorernas upphandlingar under tröskelvärdena

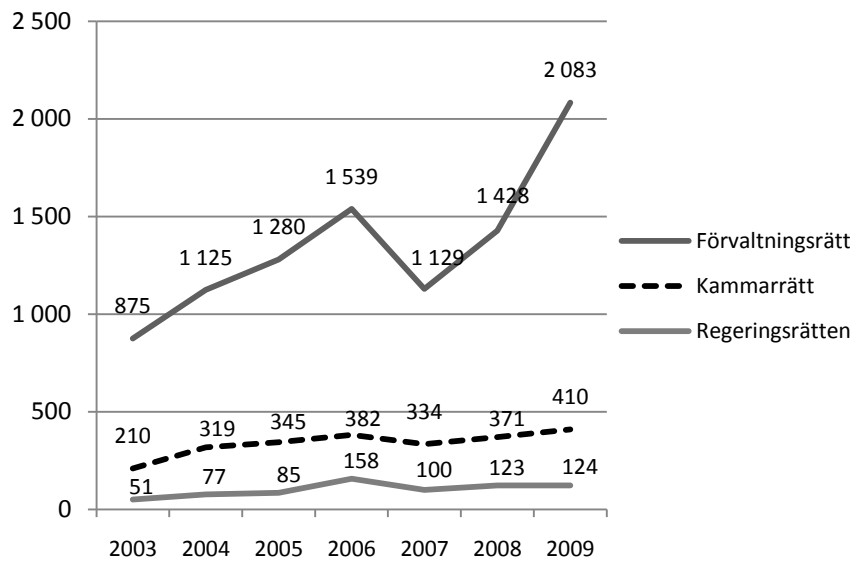
Källa: Konkurrensverket och SCB 2010

2.5 Överprövningar

Antalet överprövningsmål i första instans har ökat kraftigt genom åren. År 2009 inkom det totalt 2 083 ansökningar om överprövning till länsrätterna (numera förvaltningsrätterna). Det innebär en ökning med cirka 46 procent jämfört med år 2008. Antalet mål i domstolarna är dock inte detsamma som antalet överprövade upphandlingar. Om en leverantör begär överprövning av en samordnad upphandling, där flera upphandlande myndigheter ingår, kan det bli ett målnummer för varje upphandlande myndighet eller enhet. En upphandling som överprövas kan därför leda till ett stort antal målnummer i domstolarna, även om den i praktiken handläggs som ett enda mål.

Diagrammet visar antalet inkomna mål vid förvaltningsrätt, kammarrätt och Regeringsrätten (från och med den 1 januari 2011, Högsta förvaltningsdomstolen) för åren 2003-2009.

Antal inkomna ansökningar om överprövningar i domstol

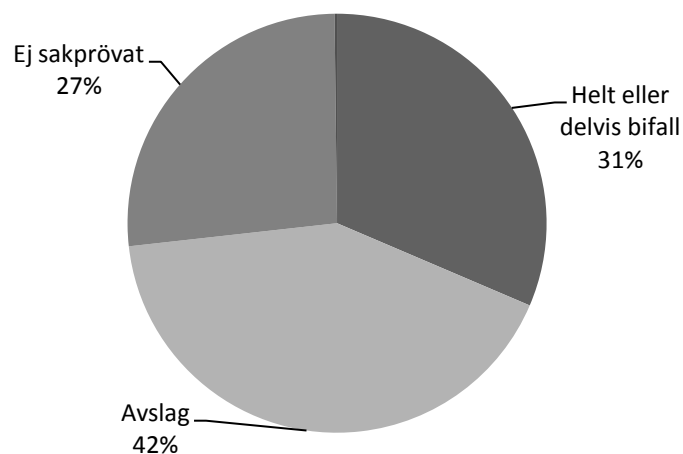

Källa: Domstolsverket

Under år 2010 har 3154 mål om överprövning enligt LOU och LUF avgjorts i förvaltningsrätt. I 31 procent av målen har leverantören fått bifall till sin talan. Det innebär att den upphandlande myndigheten eller enheter ålagts att antingen rätta eller göra om upphandlingen. I 42 procent av målen fick leverantören avslag. 27 procent av målen blev inte prövade i sak. Detta innebär att domstolen har avgjort målet utan att pröva om upphandlingen har gått rätt till. Det kan till exempel ha varit fråga om att ansökan om överprövning kommit in för sent eller att målet lämnats över till en annan förvaltningsrätt. I 6 fall saknas det uppgifter om utgången i målet.

Diagrammet redovisar resultaten av avgjorda mål om överprövning av upphandlingar. Redovisningen omfattar endast avgjorda mål i första instans, det vill säga förvaltningsrätt, år 2010.

Resultat av avgjorda mål om överprövning av upphandlingar i förvaltningsrätt

Källa: Domstolsverket, egna beräkningar

3 Centrala aktörer inom offentlig upphandling

Det finns många aktörer som på olika sätt är viktiga inom området offentlig upphandling. Hit hör förutom Konkurrensverket bland annat Kammarkollegiet, Sveriges kommuner och landsting, Miljöstyrningsrådet samt ett antal nationella och internationella annonsdatabaser.

3.1 Konkurrensverket

Konkurrensverkets uppgift är att arbeta för en effektiv offentlig upphandling till nytta för det allmänna och marknadens aktörer. Konkurrensverket har också i uppgift att verka för att de nationella upphandlingsreglerna tillämpas enhetligt.

Konkurrensverket är tillsynsmyndighet över den offentliga upphandlingen i Sverige. Tillsynsverksamheten fokuserar på otillåtna direktupphandlingar. Det är upphandlingar där den upphandlande myndigheten eller enheten inte har annonserat upphandlingen enligt regelverket. Konkurrensverket kan ansöka i domstol om att en upphandlande myndighet eller enhet ska betala en upphandlingsskadeavgift om myndigheten eller enheten har genomfört en otillåten direktupphandling.

För mer information se www.kkv.se

3.2 Upphandlingsstödet

Den statliga myndigheten Kammarkollegiet ansvarar för ett nationellt upphandlingsstöd som ska ge praktisk vägledning till upphandlande myndigheter, enheter och leverantörer om hur en

effektiv och rättssäker upphandlingsprocess kan genomföras. Inom ramen för upphandlingsstödet har Kammarkollegiet till uppgift att ta fram och sprida metoder och hjälpmedel för upphandlingsprocessen. De ska också underlätta för små och medelstora företag att delta i offentliga upphandlingar. Målet är att konkurrensen på marknaden bättre tas tillvara så att skattemedlen användas på bästa sätt och till största nytta för medborgarna, den offentliga sektorn och näringslivet.

För mer information se www.upphandlingsstod.se

3.3 Den statliga inköpssamordningen

Myndigheter som lyder under regeringen ska samverka vid inköp av vissa typer av varor och tjänster. Syftet är att göra myndigheternas inköp effektivare och att staten på så sätt kan spara pengar. Från den 1 januari 2011 ansvar Kammarkollegiet för upphandlingsverksamheten inom den statliga inköpssamordningen.

För mer information se www.avropa.se (portalen för all statlig inköpssamordning) samt www.kammarkollegiet.se

3.4 Sveriges kommuner och landsting

Sveriges kommuner och landsting, SKL, är en arbetsgivar- och intresseorganisation för Sveriges 290 kommuner, 18 landsting och två regioner. SKL ger sina medlemmar service i olika former som exempelvis juridisk rådgivning vid offentlig upphandling. De bevakar även rättsområdet och de ger ut nyhetsbrev. SKL äger SKL Kommentus som bland annat erbjuder samordning av upphandlingar främst för SKL:s medlemmar.

För mer information se www.skl.se

3.5 AB Svenska Miljöstyrningsrådet

Miljöstyrningsrådet är ett bolag som ägs gemensamt av staten, SKL och Svenskt Näringsliv. Miljöstyrningsrådet arbetar bland annat med att ta fram kriterier för att miljöanpassa den offentliga upphandlingen. På Miljöstyrningsrådets webbplats finns information om och förslag på olika miljökrav som upphandlande myndigheter och enheter kan ställa vid offentlig upphandling.

För mer information se www.msir.se

3.6 Annonsdatabaser

Det finns tre typer av annonsdatabaser för annonsering av offentlig upphandling:

- Tenders Electronic Daily (TED)
- Svenska annonsdatabaser
- Valfrihetswebben

Tenders Electronic Daily (TED)

TED är EU:s officiella annonsdatabas för annonsering av offentlig upphandling inom hela den Europeiska Unionen. När en upphandling överstiger tröskelvärdena är det krav på att upphandlingen annonseras i TED.

Svenska annonsdatabaser

För upphandlingar där värdet understiger EU:s tröskelvärden är det tillräckligt att den upphandlande myndigheten/enheten annonserar upphandlingen i Sverige. I Sverige finns det ingen officiell annonsdatabas utan annonseringen sker därför i *olika* fristående nationella annonsdatabaser.

Valfrihetswebben

Valfrihetswebben är den nationella annonsdatabasen för upphandlingar enligt LOV. När en upphandlande myndighet väljer att tillämpa LOV är det obligatoriskt att annonsera upphandlingen på Valfrihetswebben. Leverantörer av tjänster till kommuner, landsting och Arbetsförmedlingen hittar de tjänster som efterfrågas i landet på Valfrihetswebben.

För mer information se www.valfrihetswebben.se

4 Mer information

Konkurrensverket har tagit fram ett antal skrifter som ger närmare information om hur upphandlingar går till och om de regelverk som gäller vid offentlig upphandling.

Du kan ladda ner eller beställa samtliga rapporter från Konkurrensverkets webbplats (www.kkv.se)

På webbplatsen kan du även kostnadsfritt beställa eller prenumerera på Konkurrensverkets elektroniska nyhetsbrev om offentlig upphandling. Nyhetsbrevet kommer ut cirka en gång i månaden och tar upp det senaste inom området, aktuella ärenden och beslut.

Upphandlingsreglerna – en introduktion. Skriften är en sammanställning av LOU och LUF och andra regler på upphandlingsområdet. Skriften innehåller också en ordlista och adresser till olika aktörer.

Miljökrav i offentlig upphandling. Syftet med skriften är att ge information som underlättar för offentliga upphandlare att ställa miljökrav. Den innehåller bland annat referenser till upphandlingslagstiftningen och konkreta exempel.

Fritt val i vård och omsorg. Denna skrift informerar om lagen om valfrihetssystem (LOV). Skriften är framför allt riktad till upphandlande myndigheter, men även till leverantörer.

Lilla konkurrensboken. Skriften redovisar huvuddragen i de regler för konkurrens- och upphandlingsregelverken som gäller i Sverige och i EU. Skriften vänder sig till dig som är företagare, beslutsfattare, tjänsteman, student och till andra som kommer i kontakt med dessa frågor.

Upphandling av avfallstjänster (Konkurrensverket 2008:4). Skriften innehåller en genomgång och analys av upphandlingsjuridiska frågor inom avfallssektorn.

Tolv sätt att upptäcka anbudskarteller. Konkurrensverket har tagit fram en checklista där du kan läsa om tolv tecken på att ett företag kan ha bildat en anbudskartell.

Ärlighet ska löna sig. Skriften beskriver hur du upptäcker och tipsar om anbudskarteller vid offentliga upphandlingar.

Uppföljning av vårdval i primärvården. Valfrihet, mångfald och etableringsförutsättningar. Slutrapport (Konkurrensverket 2010:3). I rapporten redovisar Konkurrensverket sin uppföljning av införandet av vårdvals-system i primärvården.

KONKURRENSVERKET

Swedish Competition Authority

Address SE-103 85 Stockholm

Telephone +46-8-700 16 00

Telefax +46-8-24 55 43

E-mail konkurrensverket@kkv.se

www.konkurrensverket.se